

PRAVICA

Glasilno krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.—, za četrlet Din 15.—, za pol leta Din 30.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

K prvemu maju.

Krščansko socialistično delavstvo se pripravljajo na čim lepšo proslavo prvega maja. Po vseh večjih krajih naše domovine se bo zbiralo, da počasti praznik vstajenja narave, delavskega stanu in pravice.

Krščanski socialisti bomo ta dan prisegli zopet zvestobo svojim idealom. Na prvem mestu stoji delo. Vse socialno zlo v modernem svetu izvira iz tega, da se delo ne spoštuje, da se primerno ne ceni, da ni združeno z veseljem in zadovoljstvom. Delo je danes goli mehanski proces, ne radostno ustvarjanje. Glavni smoter tega procesa je, da mala peščica ljudi pri tem čim več zasluži. Drugi so sami deli tega ogromnega stroja, ki služi kapitalu. Delu pa se mora vrniti njegova čast, delavec mora biti spoštovan kot oseba, on mora biti tudi deležen sadov svojega dela tako, da bo enakovreden in enakopraven član človeške družbe, ne pa zaničevan hlapec.

Delo mora izvirati iz veselja in roditi veselje. Zato mora delavec na delu imeti interes. V modernem družabnem redu je to onemogočeno. Delavec je samo priklenjen na gotov opravek, katerega ima izvršiti kakor stroj, za vse drugo nič ne ve: ves proces produkcije od nakupa sirovin do prodaje in porazdelitve izgotovljenega produkta je tajnost par ljudi, od katerih ima večina zopet le interes na dobičku. Kakor delavec od vsega delovnega procesa pozna samo en majhen del — tisti kos, ki ga on izdeluje — tako veliko delničarjev čestokrat niti ne pozna kraja, kjer stoji tovarna ali rudnik, kojega lastniki so. To je nenaravno in rodi samo pogub-

ne posledice. Delničar se vsaj veseli dobička, s katerim si zagotavlja brezskrbno življenje, delavec pa nima nobenega veselja, ne gmotnega dobička, ne moralnega zadoščenja. On je v kapitalističnem družabnem redu samo živa mašina, ki nič ne ve, nič ne uživa, ampak se samo rabi in izrabi.

Delavstvu ne gre samo za materialne dobrine. V prvi vrsti mu gre za pravico, za moralno dostojanstvo človeka, za tako soudeležbo pri proizvodnji, kjer bo enakopraven faktor. Delavstvo se ne bori samo zase, ampak za celo človeško družbo, za vse socialno koristne stanove, za lepšo bodočnost celega človeštva. Delo nima namena bogatiti samo par ljudi, ampak mora rositi blagoslov na vse, na celo družbo, mora ustvarjati srečo in zadovoljnost ter veselje vseh, ki so pri njem udeleženi. Delo mora ljudi združevati v splošni skrbi za obči blagor, za napredek človeštva, ne pa jih razdvajati v dva sovražna tabora: kapitalistov in proletarcev, kakor je danes. Razredni boj in razredno sovražstvo je največja rana sodobnega človeštva, katero mu je prizadel kapitalizem z zaslužnjem milijonov. To sovražstvo je, ki razdira moderno družbo in jo bo ugonobilo, ako se ne upostavi pravica.

Za to pravico bomo manifestirali 1. maja. Naj bo manifestacija krščanskega socialističnega delavstva močnejša, dostojna zrelosti, izobrazbe, zavednosti krščansko mislečega delavstva, ki rešitev socialnega vprašanja vidi v prvi vrsti v umski in moralni povzdigi delavskega stanu.

Alojzij Pukšič:

Nekaj misli k prvemu maju.

Naša dolžnost je, da se seznanimo z zgodovino proslave prvega maja. Le na ta način si moremo biti na jasnem, kaj hočemo mi krščanski socialisti doseči s tem praznikom in kaj marksisti.

Pojave krščanskega socialističnega gibanja beležimo iz leta 1836 v Angliji. Od te dobe dalje naletimo na razne propagatorje v raznih državah, toda dosledno in trajno se je pa zgradil v Nemčiji pod škofom Kettelerjem. Odtod je bilo prenešeno to gibanje v bivšo Avstrijo, v kateri je prednjačil njen center, Dunaj. Med Slovenci je pa pričel razširjati in učiti krščanski socializem naš dr. Krek.

Da pa temu razvoju ni bil dan večji razmah, je krivda tudi v krščanskih vrstah, ki se istočasno z razvojem industrije niso specialno pečale z delavskim vprašanjem, kar je največ pripomoglo, da se je razpasel v taki meri marksizem.

Marksizem temelji na razrednem boju, povzdiguje brezboštvo, svojo družabno ideologijo pa zida na materializmu. Pri tem pa odklanja človekovo osebnost in hoče doseči svoje cilje v masah. Naslanja se na različne teorije, ki so se v praksi pokazale, da so neizvedljive. Ravno ta resnica je povzročila, da so razcepiljeni v toliko stranic, katere ena drugo ljuto pobijajo ter tako slabijo delavsko zavest.

Mi krščanski socialisti zahtevamo, da se delavsko vprašanje reši pravično, na temeljih krščanskih resnic. Največje pozornosti pa posvečamo poedincem, predvsem našim družinam, katere morajo biti dobre in pošteno vzgojene; kajti iz dobrih krščanskih družin bodo dobre občine, dežele, narodi in ves svet, in če bi se to doseglo, je tudi socialno vprašanje samo od sebe rešeno. Ker je pa svet na to pozabil, zato imamo danes nebroj krivic v delavskih vrstah. Povzročitelj

teh je materializem, negovan tudi po marksistih. Vsled tega ne pozna njihovo gibanje medsebojne ljubezni, nima idejne podlage, ampak je uprt samo na uživanje.

A vkljub temu, da imamo v nekaterih stvarih z marksisti tesno skupnost, se v glavnih idejnih smernicah ne da vzejemno delovati. Zato je nemogoče, da bi delavec, dober katoličan, stal v vrstah strokovnega in političnega pokreta z marksisti.

Med skupnosti z marksisti pa spada naš praznik dela. Kakor narava, vzbujena po božjih zakonih vzbrsti v mesecu maju, tako naj tudi delavcu da v njegovem delovanju za pravo svobodo pomlajenja. Zato manifestira delavec prvega maja in poje: »Praznik dela svetu dan je, svet brez dela so le sanje.«

Pobuda za praznovanje 1. maja je bila dana v letu 1889. Leta 1890 pa se je praznoval po vseh kulturnih državah, kjer se je le količkaj delavstvo zavedalo svojega položaja. Ta ideja se je pa vedno bolj širila in tako imamo danes prav malo držav, ki bi zabranjevale svobodno praznovanje prvega majnika.

Pri tej priliki pa moramo ošibati nekatere grde razvade, ki so se vzgnezdele med delavstvom. Namreč pijančevanje, zabavljanje in preklinjevanje. To ni kulturno. Nedostojno je za boritelje in nositelje novega družabnega reda. Mi krščanski socialisti se moramo varovati teh napak. In ko bodo 1. maja milijoni delavstva odložili delo in se zbirali v svojih manifestacijah, naj izzvani iz te množice enoglasno: Hočemo boljše, pravičnejšo družbo, ki nas ne bo davila, ki nam bo dala možnost eksistence, hočemo pa tudi, da naj dela vsak, in sicer pošteno delo, ki bo v korist celoti!

Delu slava, delu čast!

Krščanski socialist!

Tvoja dolžnost je: da se udeležiš majniške proslave in da pri njej sodeluješ;

da skrbiš, da se udeleži te proslave tudi Tvoj tovariš, da bo četa borcev za borbeno krščansko družbo impozantna;

da agitiraš, da pristopi v organizacijo Krekove mladine vsak Tvoj tovariš, kojega premoženje so le njegove delavne roke;

da privedeš v strokovno organizacijo krščanskega delavstva vse tovariše, ki hrepene po boljši družbi na podlagi Kristusovih naukov;

da hrepeniš, da postaneš v resnici značaj, kakršnega mora imeti vsak krščanski socialist: iskrenost, samostojnost, doslednost v javnem in privatnem življenju, požrtvovalnost, v vsem pa veliko ljubezen do pokreta in do vseh trpečih, izkoriščanih in zatiranih, neizprosen boj izkoriščanju in zlorabi krščanstva;

da si zvest vojak svoje organizacije in da nikoli ne zapustiš svoje postojanke;

da priboriš svoji organizaciji vsa bojna sredstva, katera so potrebna, da organizacija napreduje in zmaguje, predvsem popolna neodvisnost na levo in desno in neodvisen delavski časopis — Pravica. To je najjačji top, s katerim moraš napadati nasprotnike iskrene, dosledne krščanske družbe. Da bo Tvoja glasilo tako: Nabiraj naročnike. Noben tovariš ne sme biti brez svojega glasila. Gre le za 20 par dnevno. Daruj za tiskovni sklad, pa tudi zbiraš za njega pri svojih somišljenikih!

Tovariš pomni: Top mora streljati! Če in kako, je odvisno od Tebe in Tvojega tovariša.

Političen pregled.

Položaj nove vlade, ki je bila sestavljena na popolnoma neparlamentaren način, je videti vsak dan slabši. Vsaka vlada, ki hoče biti trdna, mora imeti zaupanje v parlamentu in pri najvišjem ustavnem faktorju. Sedanja vlada pa v parlamentu nima nikake večine in je že zato nesposobna za vsako delo. Jasno je, da so hoteli gotovi krogi, katerih ne imenujemo, s sestavitvijo tega novega kabineta napraviti v radikalnih krogih razdor, ubiti enotnost in s tem moč radikalne stranke, do jeseni pripraviti pot za nastop nove vladne stranke, ki bi pri volitvah skušala dobiti trdno večino in potem postati vodilna vladna stranka, ki bi iskala primernih zvez s koalicijo z drugimi vplivnejšimi strankami. Jasno pa je, da ta zamisel niti med radikali, še manj pa med hrvatskimi in slovenskimi krogi, ne bo našla primerne odmeva. Tudi možje, kateri naj bi to politično akcijo izvedli, niso osebnosti s tolikim vplivom in delavnostjo, da bi jim pri današnjih političnih razmerah kaj takega moglo uspeti. Zato se ponovno pojavljajo glasovi o razširjenju sedanje vlade, o vstopu novih strank, o spremembi vodilnih osebnosti, vendar ni pričakovati, da bi pred začetkom drugega meseca prišlo do kakšnih bistvenih sprememb. Zdi se pa, da je nemogoče, da bi sedanja vlada obstala do jeseni, kakor je bilo prvotno namenovano.

ZASEDANJE OBLASTNIH SKUPŠČIN

Pretekli teden so zborovali oblastni skupščini v Mariboru in v Ljubljani. Glavno delo obeh skupščin je bila razprava in sprejetje proračuna. Obe skupščini sta zasnovali obširen delovni program, katerega izvajanje bo prineslo vsej Sloveniji velike koristi. Obe skupščini sta dosegli pod prejšnjo vlado, da preide v njihovo upravo vsa

prejšnja deželna imovina. Delo skupščin pa bo zelo neugodno otežkočeno, ker še ni končno veljavno dosežen sporazum s centralno vlado o finansiranju obeh samouprav. Nепrestane vladne krize poslabšujejo gospodarski položaj, ne samo v celotnem državnem gospodarstvu, temveč bodo lahko silno neugodno vplivale tudi na razvoj dela v naših oblastnih odborih, ki so tekom teh razprav izdelali lep delovni program za splošno deželo.

Po svetu.

V nedeljo 24. aprila so se vršile državnozbornske volitve v Avstriji. Skupen nastop krščanskih socialcev in Velenemcev ni prinesel zaželenega uspeha. Krščanski socialci so pri volitvah nekoliko zgubili, dočim so pridobili socialni demokratje, tako da bo razmerje vladne večine napram opoziciji nekoliko manjše, vendar se vsled tega politični položaj v republiki bistveno ne bo izpremenil. Izid volitev je bil sledeči: Od 165 poslancev so dobili krščanski socialci 75, socialni demokratje 71, Velenemci 10 in Landbund 9 poslancev. Poprej so bili mandati razdeljeni sledeče: Kršč. socialci 82, socialni demokratje 68, Velenemci 10 in Landbund 5 poslancev. Dosedanja vladna koalicija krščanskih socialcev in Velenemcev bo razpolagala s 5 glasovi večine. — Isti dan so se vršile tudi občinske volitve na Dunaju. Tu so socialni demokratje obdržali svojo veliko večino. Obdržali so svojih 78 mandatov, kolikor so jih imeli prej. Kršč. socialci imajo 42 mandatov.

V maju bo posetil London predsednik francoske republike. Njegov obisk se smatra kot znamenje in potrditev zopetnega ožjega sodelovanja med Anglijo in Francijo. Obenem se bo ob priliki obiska določilo stališče obeh držav radi albanskega konflikta in radi politike na Kitajskem.

Na južnem Kitajskem je postal razdor v revolucionarni stranki, ki se je vlekel že dalje časa, sedaj popolnoma očiten. Vodja zmerne krila Čangkajšek je popolnoma potisnil v stran komunistično krilo in sestavil svojo vlado, ki zaenkrat obvlada položaj. Hoče se približati velesilam in poskušati, da z njimi doseže sporazum.

Naše papirniško delavstvo v krizi.

Pod gornjim naslovom se je »Nova pravda«, glasilo demokratskega slovenskega delavstva, v svoji 16. številki dne 23. aprila dotaknila vprašanja, ki ga prvič ne razume, drugič pa o njem poroča neresnično in smešno. Med drugim pravi »Nova pravda«, da so klerikalci (tu menda misli poslance SLS) popolnoma pozabili na papirniško delavstvo in dopustili, da se je uvozna carina znižala od 11 (po našem od 12) zlatih dinarjev na 1 zlat dinar, da je vlada predlagala (po našem je zahteval finančni minister na priisk lastnikov tiskarn), da zniža carino na rotacijski papir na 5 srebrnih dinarjev, da so klerikalci predlagali 8, da je potem to vlada sprejela, da je pa bilo to nerodno preračunavati, (tako, kot da bi v vladi ne znali računati, ali da ne bi vedeli, da velja en zlat dinar 11 srebrnih), zato so se zedinili na tem, da se zviša na 11 Din. (Torej sprejeli so, kakor pravi »Nova pravda« 8 Din, zedinili so se pa na 11 Din.) Dalje, da so klerikalci slavili to za svoj uspeh, niso pa vedeli, da so mišljeni papirnatih dinarjev tako, da se je carina po zaslugi in intervenciji klerikalcev znižala od 11 na 1 zlat dinar. Končno pravi »Nova pravda«, da si naj papirniško delavstvo napravi o taki socialni politiki samo sodbo.

K temu demokratskemu babilonu moramo pribiti sledeče dejstvo: Ni res, da bi bili poslanci SLS predlagali znižanje carine na 8 srebrnih dinarjev, res pa je, da so predlagali in zahtevali znižanje na 8 zlatih dinarjev. Tak sklep je bil prvotno v vladni večini finančnega odbora tudi storjen na zahtevo poslancev SLS in sta se z njim strinjala delegata JSZ tov. Gajšek in Pintar, ki sta intervenirala v tej zadevi pri vladi v Belgradu in se je z njim strinjal tudi generalni tajnik Združenih papirnic g. dr. Pavlin. Ni res, da bi bila carina s pristankom in po zaslugi poslancev SLS znižana na 1 zlat dinar, res pa je, da je finančni minister neposredno pred sprejetjem zadnjega proračuna vnesel v finančni zakon to določbo proti volji in kljub protestom naših poslancev. Ni res, da bi ne bili nato poslanci SLS podvzeli v zaščito delavstva nobenih korakov, res pa je, da je takoj poslal bivši minister dr. Gosar v Vevče posebno komisijo, da na podlagi rezultatov preiskave položaja, v katerem se nahaja sedaj podjetje in delavstvo, podvzame v vladi vse korake, da se omogoči Združenim papirnicam produkcija rotacijskega papirja, in da se delavstvo ne reducira. Res je, da je

na Veliki petek vladna komisija končala svoje delo, da je na Veliko soboto vlada, v kateri je bil dr. Gosar, padla, da je s tem upanje v dobro rešitev tega vprašanja tudi padlo in končno je res, da ni SDS in ne Nar. strokovna zveza ukrenila prav ničesar v zaščito naše papirne industrije in ogroženega delavstva in res je, da je JSZ podvzela za zaščito delavstva vse korake in tudi dr. Gosar, ki se je te dni odpeljal v svrhu intervencije v tej zadevi v Belgrad.

Koncem koncev je pa še to resnica, da, odkar skuša cepiti papirniško delavstvo kapitalistična Nar. strok. zveza, in odkar prihaja med papirniško delavstvo tudi nekaj številke »Nove pravde«, se položaj tega delavstva stalno slabša in se bo slabšal, dokler ne bo papirniško delavstvo zopet tako enotno kot je bilo takrat, ko je zmagovalo in uspešno odbijalo vse kapitalistične napade, do zadnjega združenja v Zvezi papirniškega delavstva. Papirničarji! O kvaternem delu in cepljenju vaše moči po demokratski NSZ, ki je le orodje kapitalistov, in ž njo vsi, ki jo tvorijo, pa tudi o »Novi pravdi«, ki kot »delavski« list prinaša »Jutrovek« slike, si sami napravite svojo sodbo in tudi — obsodbo;

Jugoslovanska strokovna zveza.

Mariborsko okrožje.

Proslava 1. maja v Mariboru.

Bliza se prvi maj, katerega si je delavstvo izbralo za svoj praznik. Lepšega dne si pač ne moremo misliti. Narava se probuja iz zimskega počitka, polja in travniki zelenijo, gozdovi so že preplečeni z zelenim pajčolanom. Vse se pripravlja k novemu življenju.

Tudi zavedno krščansko socialistično delavstvo se oživlja, prenavlja, jači. Mladike poganja drevo, si zbira moči, da lahko klubuje viharjem poletja. Ravnotako se tudi naše organizacije krčijo z idealnimi mladimi močmi, ki skušajo po svojih močeh okrepiti strokovno organizacijo, da se kot zdravo drevesce razraste v orjaško drevo, katerega noben orkan ne prelomi.

Zvesti tradicijam delavstva, bomo v Mariboru proslavili 1. maj z velikim delavskim izletom z godbo na čelu k Sv. Petru na Gorco.

Zbirališče je pred Zadržno gospodarsko banko na Aleksandrovi cesti ob poldveh popoldne. Ob dveh formiranje v povorko in skupen odhod z godbo na čelu proti Sv. Petru. Na Gorci kratka cerkvena slovesnost. Pred cerkvijo slavnostni govor. Nato pa prosta zabava.

Tovarši! Zavedajmo se, da nas bodo naši nasprotniki le tedaj upoštevali, če se bomo sami znali ceniti. Pokažimo, da smo močje dejanj, ne pa samo besed. Naj ne bo nobenega naših somišljenikov, ki bi iz kateregakoli manj važnega vzroka izostal od proslave — pokažimo, da nas ni malo. Kaj lepšega si pač ne moremo misliti kot na naš praznik v svežo prirodo. Nikdo naj ne zamudi prilike seznaniti se z svojimi sotrpini — vsi na plan — v združenju je moč!

Krščansko-socialistični delavec, po- kaži, da si zaveden! Načelstvo.

Zveza papirniškega delavstva.

Jugoslovanska strokovna zveza je poslala dne 26. aprila pod št. 465-27 ministrstvu za trgovino, obrt in industrijo in ministrstvu za socialno politiko v Belgrad v zadevi znižanja zaščitne carine za rotacijski papir in z ozirom na namere Združenih papirnic proti delavstvu sledeči dopis: »Z ozirom na razglas Združenih papirnic Vevče, Goričane in

Medvode d. d. v Ljubljani, ki ga je uprava le-teh izdala tik pred velikonočnimi prazniki in v katerem pravi, da bo vsled znižane zaščitne carine primorana ustaviti produkcijo rotacijskega papirja in z dnem 21. majem odpustiti odvečno delavstvo, se je v nedeljo 24. aprila zbralo vse delavstvo papirniških obratov Goričane in Medvode, da proti tem nameram zavzame svoje stališče in odločno protestira proti krivicam, ki se nameravajo prizadeti delavstvu. Zbor je soglasno sprejel naslednjo resolucijo: 1. Delavstvo papirnic v Goričanah in Medvodah, zbrano na shodu v Preski 24. aprila 1927, je vzelo na znanje poročilo glavnega tajnika JSZ o položaju, ki je nastal za Združene papirnice Vevče, Goričane in Medvode d. d. v Ljubljani, radi s finančnim zakonom za leto 1927-28 znižane zaščitne carine na rotacijski papir od 12 zlatih dinarjev na 1 zlat dinar in o položaju, v katerem se nahaja delavstvo z ozirom na razglas Združenih papirnic, da se bo ustavila produkcija rotacijskega papirja in dne 21. maja odpustilo v Vevčah 88, v Medvodah pa 54 delavcev. 2. Ako je vlada iz gospodarskih razlogov, da se prisili našo papirniško industrijo k produkciji boljše kvalitete in ugodnejšim cenam, znižala carino na rotacijski papir v prepričanju, da zmorejo Združene papirnice, oziroma naša domača industrija ob taki carinski zaščiti še nadalje svojo produkcijo in prodajo, odločno zahtevamo od vlade, da delavstvo zaščiti pred redukcijami, odnosno proti vsakemu poslabšanju položaja, če bi bile primorane radi nove carinske tarife Združene papirnice Vevče, Goričane in Medvode, zboljšati kvaliteto svoje produkcije in določiti ugodnejše cene za trg. 3. Ako so rezultati vladne komisije, ki je pred kratkim končala svoje delo v Vevčah z ozirom na novo carino za podjetje nepovoljni, naj vlada ukrene vse potrebno, da bo omogočena Združenim papirnicam še nadaljnja produkcija rotacijskega papirja. 4. Odločno protestiramo, da je uprava Združenih papirnic izdala svoj pavšalni razglas o redukcijah delavstva tik pred kat. velikonočnimi prazniki, in zahtevamo, da uprava ukrene potrebno, da se delavstvu, ki je žrtvovalo tovarni vse svoje moči, ne zgodi nobena krivica. — Tej resoluciji se v celoti pridružuje tudi delavstvo papirnice v Vev-

čah pri Ljubljani, ki je izrazil enotno isto zahtevo na svojem posebnem shodu. — P. n. naslovljeno ministrstvo prosimo, da nujno upošteva gornjo resolucijo in ukrene potrebno v zmislu gornjih zahtev ter nam blagovoli odgovoriti. — Za JSZ v Ljubljani: Srečko Zumer, l. r., I. podnačelnik. Ivan Gajšek, l. r., glavni tajnik.

Strokovna zveza rudarjev.

Velenje. Na našem rudniku vladajo prav čudne razmere. Praznuje se po dva dni v tednu. Obenem pa se zahteva, da se krši osemurni delavnik ter se nalagajo globe, ako delavec ne more vedno delati čezurni šilht. Tudi se preti z odpustom. Ne vemo, če je tako postopanje v skladu z obstoječimi zakoni in ne čudite se, da se delavec upravičeno razburja. Obenem kaže to ravnanje pomanjkanje socialnega čuta napram delavcem. Upamo, da se tako ravnanje ne bo več ponavljalo. — Prizadeti.

Trbovlje. 1. maj v zvezi s proslavo skupine SZR Trbovlje se je urinila v zadnji »Pravici« pomota in se ne bo vršila sv. maša zjutraj ob devetih, pač pa ob osmih in pričetek popoldanske predstave bo ob petih in ne ob štirih.

Hrastnik. Krščansko socialistično delavstvo iz Hrastnika, Ojstro in Dola bo obhajalo slovesnost 1. maja z izletom k Sv. Jurju, kjer bo ob 10 dopoldne sveta maša, nato pa delavsko zborovanje. Naj nikogar iz naših vrst ne manjka! Pridružili se nam bodo tudi tovariši rudarske skupine Huda jama.

Zveza tovarniškega delavstva.

Lesece. Krekova mladina in skupina Strokovne zveze tovarniškega delavstva v Lescah privedita v proslavo delavskega praznika 1. maja skupen izlet v Bohinj. Spored: Ob 5 zjutraj odhod iz Lesc na blejski kolodvor. Od tu z vlakom do Bohinjske Bistrice in v Srednjo vas. Ob 10 dopoldne sv. maša, nato obed. Ob 12 odhod k Sv. Janezu ob Bohinjskem jezeru, kjer bo javno zborovanje. Ob 5 odhod z vlakom iz Bohinja preko Jesenic domov. Člani in članice! Udeležite se izleta polnoštevilno!

Tržič. 1. majnik bo proslavilo kršč. socialistično delavstvo na slovesen način z sledečim sporedom: Ob 9.45 bo odšlo delavstvo v sprevedu od Našega doma k sv. Jožefu, kjer bo imel sv. mašo s pridigo č. g. Ant. Vovk. V slučaju slabega vremena bo pa sv. maša v farni cerkvi. Po cerkvenem opravilu bo slavnostno zborovanje v dvorani Našega doma. Popoldne ob treh bo delavska veselica in sicer ob lepem vremenu pred domom na prostem, ob slabem pa v dvorani. Sodelovala bo železničarska godba pri celodnevem sporedu.

Jesenice. Krščansko socialistično delavstvo na Jesenicah praznuje svoj praznik dela s sledečim sporedom: V soboto, na predvečer, delavska akademija: 1. Koračnica. 2. »Molčali smo.« Deklamacija. 3. Pozdrav. 4. »Naša pesem.« Godba. 5. »Naša pota.« Deklamacija. 6. Simbolična slika. — Odmor in godba. — 7. Nov človek — novo gospodarstvo. 8. »Pesem trpinov.« Alegorija. 9. »Pozdrav majniku.« Sattner. Mešani zbor. 10. Drugo dejanje Cankarjevih Hlapcev. — Prvega maja ob svitanju budnica. Ob pol 8 zjutraj zbirališče pred Katol. delavskim domom na Savi, nato odhod z godbo na čelu v cerkev na Savi k sveti maši za pokojne člane. Po sv. maši v sprevedu z godbo na čelu v Delavski dom k slavnostnemu zborovanju, kjer bo govoril slavnostni govor tov. France Terseglav. Popoldan koncert s prostovoljno vstopnino. Začetek ob 3. — V petek in nedeljo zvečer se prednaša delavcu-trpinu prikladen film: »Bela Golgota.« — Delavci, krščanski socialisti! Dolžnost nas veže, da dostojno proslavimo praznik dela!

Delavska zveza.

Trbovlje. V nedeljo 10. aprila se je vršil občni zbor Okrajne delavske zveze v Trbovljah. Otvoril ga je tov. predsednik Keše ter med drugim najpristrajneje pozdrvil tov. Marinčka iz Ljubljane. Nato je podal poročilo o delu pretečenega poslovnega leta in prečital zapisnik zadnjega občnega zbora, ki je bil brez nadaljnega sprejet. Blagajniško poročilo je podal tov. F. Zupan, narkar je dal občni zbor staremu odboru absolutorij. Za tem se je prišlo na iz-

volitev novega odbora, ki se je konstituiral sledeče: Predsednik Keše Stan-ko, nam. Renko Miloš, tajnik Hostnik Ivan, namestnik Pintar Jakob, blagajnik Guzej Jernej, nam. Križnik Filip, revizor Zupan Franc in odbornika: Erjavec Franc in Skalička Franc. Nato je podal predsednik besedo tov. Marinčku, ki je v izčrpnem govoru orisal položaj delavstva v današnji moderni družbi, ki delavskega stanu prav nič ne upošteva. Da je temu tako, je veliko krivo tudi delavstvo samo, ker se ne briga dovolj za svojo organizacijo. Da se bodo razna socialna vprašanja v bodoče reševala v prid delavnemu ljudstvu, bo potreba močne in strumne organizacije. Poleg tega pa vzgojiti iz lastnih vrst sposobne voditelje, ki bodo vedno in povsod pošteno nastopali ter zagovarjali pravice delavstva. Tov. predsednik se je govorniku zahvalil za njegov navduševalen in stvaren govor in zaključil občni zbor.

Iz naših oblastnih skupščin.

LJUBLJANSKA.

V zadnjem zasedanju oblastne skupščine v Ljubljani je ob priliki razprave o socialni politiki obl. posl. tov. Križnik o trboveljskih zadevah izvajal sledeče:

Ko se je začelo reševati stanovanjsko vprašanje takoj po vojni, s'ho bili prepričani, da bodo takrat delavski zastopniki v Belgradu znali rešiti ne samo stanovanjsko vprašanje, ampak tudi druga vprašanja, ki so važna za delavstvo. Žalibog smo se varali v svojih nadah. Vlada ni ustregla željam delavstva; reklo se je, da se bodo rešila ta vprašanja pozneje.

Kar se tiče specialno stanovanjskega vprašanja v Trbovljah, bi jaz rekel samo to, da je v Trbovljah res mnogo stvari, ki bi jih bilo treba popraviti. Toda naš proračun je mnogo premajhen, da bi mogli storiti vse, kar bi bilo potrebno. Če bi hoteli rešiti v Trbovljah stanovanjsko vprašanje in druga pereča vprašanja socialnega značaja, bi nam ne zadoščalo niti 15 milijonov dinarjev. Kje pa naj dobimo ta denar? Če nimate sredstev na razpolago, ne morete pač gospodariti tako, kakor bi radi.

Stranke, katerim pripadajo gospodje iz manjšine, so bile toliko časa v vladi; zakaj pa takrat niste storili vsega tega, kar smatrate sedaj za tako neobhodno potrebno? Zgledujte se torej nad svojim lastnim delom, oziroma nedelom, ne pa nad našim! Kdo je glasoval za zakon o zaščiti države, ki je polnil ječe? Zakaj niste poprej, ko ste bili na vladi, rešili vseh vprašanj socialne politike, če ste tako dobro vedeli kaj bi bilo vse treba storiti in kako? Če bi bili Vi poprej delali tako, kakor zahtevate sedaj, bi morala vsa vprašanja socialnega značaja biti že sijajno rešena.

Kar se pa tiče starostnega rudarskega zavarovanja bi pa vprašal gospode iz Naprednega kluba: Kdo pa je podpisal pravilnik o Bratovskih skladnicah? Rudarji s 25 leti službe so vrženi na cesto. Lansko leto je bilo odslovljenih 14 rudarjev, ki so imeli po 25 in 26 let službe in sicer brez vsake pokojnine. Potem je jasno, da morajo ljudje, ki nimajo nikake pokojnine, stanovati po kletah in kozelcih.

Odgovoriti moram še malo gospodu Tavčarju. Ta pravi, da ne vidi pri našem klubu nikakega razumevanja za socialna vprašanja. Gospod Tavčar, bodite prepričani, da bodo takrat, ko bodo potrebna sredstva na razpolago, krščanski socialisti prvi, ki bodo rekli: »Votirajmo kar največ za socialne politične zadeve!« Ker pa nimamo sredstev na razpolago, moramo biti s tem zadovoljni, kar se da storiti v današnjih razmerah. Kadar bomo imeli aktiven proračun, takrat bi nas Vi šele po pravici grajali, ako bi v njem ne bile primerne postavke za socialno politiko.

Gospodje iz manjšine, jaz vašega postopanja ne morem razumeti. Včeraj ste govorili proti novim davkom, danes pa zahtevate nove postavke ki bi se mogle kriti samo z novimi davki! Kar se tiče zgradbe stanovanjskih hiš v Trbovljah rad priznam, da je občina marsikaj storila za omejitev stanovanjske krize. Toda kakor ne more trboveljska občina storiti v tem oziru

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Likovič Joža:

Umirajoča vas.

Pod krimskimi gorami vas sameva, smradljiva plesen moči hiše razkopane; brez rožmarina okno je deklitško, zvečer ni čuli pesmi fantovsko ubrane.

Možje so šli za morje po krvave zlate, sinove smrt po liških šumah išče; v mamljivem mestu so dekleta se zgubila, osamljeno domače je ognjišče.

Z otroki žene v bedi in nadlogah so ostale, po drčah hudournih drva si lovijo, za ščepec grenke moke po žernadah se pehajo, otroci s sladkim koreninjem se živijo.

Možje za sivim morjem, po ognjenih plavčih, vrnite se, pustite strojnice drdrave; diše spel lipe, zarje se bleste rumene, na barski zemlji rože vzkliše so krvave...

Cez leto žgale so v jaških šoto, trstije srhko v butare vezale, vozile zelenjano v Ljubljano, okrog zdravilne rože ponujale...

A v rebri Jud žganjarno črno je odprl, noči pri suhih zlatnikih zapredena; kot pajk strupen je vas v dolgé zapredel, obraz zelen zlovesčje mu odseva.

Sto koč, sto žen z otroki umira, v zapadu okno zlato je zaprto; v obupu pest ozuljena se krči, upale prsi so, srce je srto.

SOCIALNA KULTURA

PRILOGA KREKOVE MLADINE

Naš program.

... In glej! Nekdo pristopi in mu reče: Dobri učenik! Kaj naj storim, da dobim življenje?

On mu reče: ... Ako hočeš iti v življenje, spolnui zapovedi. ... Ne ubijaj, ne prešestvuj, ne kradi, ne pričaj po krivem, spoštuj očeta in mater svojo, ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe.

Mladenec mu reče: Vse to sem izpolnjeval od svoje mladosti. Kaj še manjka?

Jesus mu reče: Ako hočeš popoln biti, idi, prodaj, kar imaš in daj ubogim...

Ko je pa slišal mladenec to besedo, je šel žalosten proč. Imel je namreč veliko premoženje.

Jesus pa je rekel svojim učencem: Resnično, povem Vam, da pojde bogat težko v nebeško kraljestvo.

In zopet Vam povem: Lažje je priti kameli skozi šivankino uho, kakor bogatino v božje kraljestvo.

Matej 19, 16—24.

Univ. prof. dr. Aleš Ušeničnik:

Razgled.

Prvi majnik mora biti naši delavski mladini nekak razgledni dan. Kakor armada od časa do časa pregleda svoje čete, preceni svojo pripravo in presodi svojega duha, tako mora tudi naša mladina na prvi majnik pregledati svoje vrste: Koliko nas je? Kako smo že pripravljene za našo bodočnost? Kakšen je naš duh?

Tudi število je pomembno. Čim večje vrste, tem večji pogum, tem večja samozavest, tem večja moč. V organizirani množici je pa moč še večja, kakor pa je moč tistih poedincev v množici, če ne bi bili organizirani. V organizaciji vsak drugemu daje zavesti in moči in vsak od drugega zavest in moč prejema. Tako se skupna moč in zavest krepi in množi. Zato se mora na prvi majnik vsak razgledati in vprašati: Koliko nas je že? Koliko bi nas lahko bilo? Kje so še drugi? In vsak se mora vrniti s sklepom domov, da bo apostol, ki bo vsepovsod širil misel in pomen organizacije in ji pridobival novih in novih tovarišev. Čim večja bo armada, tem večji upi na lepšo bodočnost!

A samo število je premalo. Čete se morajo pripravljati za svoje naloge. Kaj bo naloga naše delavske mladine? Nje naloga bo ta, da se bo borila za zmago krščanskega socializma. Ta naloga je tako velika, da treba zanjo tudi velike priprave. Zato se mora na razgledni majniški dan vsak vprašati: ali smo že pripravljene? Kako se pripravljamo?

Ali vemo, kaj je krščanski socializem? Na splošno vemo. To je misel, ideja, ki se mora uveljaviti v človeški družbi, da bo nastal družabni in gospodarski red, ki v njem ne bo več izkoriščanja delovnih stanov, ampak bo vsak zadovoljen in vesel užival sadove svojega dela. To je družabni in gospodarski red bodočnosti, ki ga hočemo, ki bo v njem vladala krščanska pravičnost in ljubezen, pravičnost izražena v socialnih zakonih in gospodarskih uredbah, ljubezen razžarjena v človeških srcih. To je naš lep sen o bodočnosti in trdno hočemo, da se ta sen uresniči, in delati hočemo, da se z našim sodelovanjem uresniči. To je naše resno hotenje. Če pa pogledamo v dejanske razmere, se nam pa kmalu odkrije, kako daleč smo še od cilja in na koliko ovir bo naletelo naše hotenje. Tudi nam ni več tako jasno, kakšen naj bi bil tisti socialni red, kakšne tiste gospodarske urede, ki bi nam res uresničile naš lep sen.

Kaj je tedaj naša prva naloga? Ta, da se resno in veliko učimo. Potrebna nam je najprej splošna izobrazba. Če delavski mladini ni dano, da bi se izobraževala na gimnazijah in univerzah, mora to vsaj v neki meri nadomestiti s samoizobrazbo, s čitanjem primerljivih knjig in časopisov, potem pa s pridnim pohajanjem predavanj in tečajev, z marljivim in vedoželjnim obiskovanjem »Krekove šole in univerze«. Na ta način si res da ne bo mogla pridobiti »višjih znanosti«, a pridobila si bo najprej to, da bo mogla umeti govorico današnjih izobraženih ljudi, ki bo imela v življenju vedno z njimi opravka. Go-

vorica današnjih ljudi je polna spominov iz raznoterih znanosti, iz fizike, matematike, zgodovine, prava, je izraz neke splošne izobrazbe in dokaz neke višje kulturne stopnje. Do te se morajo dvigniti tudi delavski sloji, da jih ne bodo mogli »višji krogi« prezirati, češ, da oni tega in tega sploh ne morejo umeti, ker nimajo zadostne izobrazbe.

A to ni dovolj. Delavska mladina si mora poleg te splošne izobrazbe pridobiti prav posebej kar mogoče zanesljivega znanja tistih vprašanj, ki so v zvezi s socializmom. To so predvsem: socialna, gospodarska in politična vprašanja. Ni mogoče umeti socializma, če ne umejemo modernega gospodarskega reda in nereda. Brez takšnega umevanja bi bilo naše govorjenje o kapitalizmu in socializmu le vezanje besed in ko bi se hoteli boriti za svojo pravico, bi morda drugim delali krivco. Prav tako ni mogoče utirati poti do socializma, če ne umejemo političnega ustroja današnje družbe, če nimamo tudi neke politične izobrazbe. Tudi za vse to treba resnega učenja in priložnost za takšen uk dajejo zopet razni tečaji. Kako velikega pomena so takšni tečaji, dokazuje najbolje priznana resnica, da so naši delavci, ki so se po naših društvenih pridno udeleževali predavanj in razgovorov, socialno in politično dosti bolj zreli kakor tako zvana meščanska inteligenca. Naš Gostinčar n. pr. je izšel iz delavskih krogov, a z izobrazbo iz naših delavskih društev in s samoizobrazbo se je povzpel med naše resnobne politike, ki so mu lahko z mirno dušo poverili celo ministrstvo za socialno politiko. Tudi sicer imamo iz naših delavskih krogov vrlo izobražene in socialno delavne moze. To je torej dokaz, da more »Krekova šola in univerza« mnogo tega nadomestiti, kar dajejo drugim gimnazijam in univerzam, mnogo pa tudi dati, česar gimnazije in univerze navadno drugim ne dajejo.

Toda tudi to še ni zadosti. Poleg izobrazbe je treba tudi duha. Naša delavska mladina se bo borila sedaj za zmago krščanskega socializma. Zato bo morala biti tudi sama prešinjena s krščanskim duhom. Po tem se vprav ločijo borilci za krščanski socializem od zastopnikov materialističnega socializma.

Nekateri menijo, da takšna ločitev ni potrebna, češ, saj je glavna točka vsem skupna in ta je: boj kapitalizmu. To je tako na splošno že resnično. Toda boj na socialnem polju je vendarle nekoliko drugačen kakor kak boj na navadnem bojišču. Tu je dosti, da četa krepko udari in nasprotnika stre. V boju na socialnem polju je pa treba nekaj novega ustvariti. Kapitalizem je neki gospodarski red. Ni dosti, če ta red prevrnemo, treba je marveč ustvariti in postaviti namesto njega nov, boljši red. In za ta novi, boljši red gre, kako ga ustvariti. Tu sta si nasprotaj dve veliki zamisli: zamisel boljše družbe in zamisel krščanskega socializma. Prva hoče ustvariti nov socialistični družabni in gospodarski red na podlagi brezboštva (boljševizem) je ustanovil celo visoko šolo, kjer vzgaja učitelje in apostole brezbo-

štva; socialna demokracija svojega brezboštva navadno ne kaže tako očitno, a le iz previdnosti ne, po svojem očetu Marksu je pa načelno in radikalno brezbožna kakor boljše družbe. Druga hoče ustvariti novi red na podlagi krščanstva. Kakor sta si nasprotna brezboštvo in krščanstvo, tako sta si nasprotna boljše družbe in krščanski socializem. Zato je med njima sprava nemogoča! Možno je kdaj skupno delo za posamezne cilje, a zadnji cilj je povsem različen, zato tu skupnost ni mogoča!

Kdor torej hoče zmago krščanskega socializma, kakor jo hoče naša delavska mladina, ta si mora prizadevati za to, da bi nam krščanstvo ne bilo le beseda, ampak da bi nam bilo življenje našega življenja. Le tedaj bomo sami močni dovolj, da nas ne bo premamljal materialistični socializem s svojimi morebitnimi navideznimi uspehi, le tedaj bomo mogli bolj in bolj uveljaviti krščanskega duha tudi v javnem življenju. Tega se-

veda ne moremo pričakovati, da bi vse nasprotnike izpreobrnil, dosti je, če izsilimo od javnosti priznanje, da so načela krščanskega socializma načela pravice, da hočemo torej sebi pravico, a nikomur krivice, da zahtevamo, da se ta načela izrazijo v socialnem zakonodavstvu in uveljavijo v gospodarskem življenju. A če bolj in bolj zavladajo med nami krščanski duh, bo že tudi samo tako mnogokaj bolje. Koliko manj solz bi bilo po delavskih družinah, če bi bili mi vsi, delavci in drugi, bolj prežeti z živim krščanstvom! Zato je najboljšje jamstvo lepše bodočnosti prav to, da se je postavila Krekova mladina takoj iz početka odločno na stališče dejavnega živnega krščanstva. Naj bi na ta lepši majniški dan, ko pregleduje svoje delo, vsestransko presodila tudi to, ali napreduje v nje vrstah od dne do dne krščanska zavest in krščansko življenje. Tako bo spoznala, kako je že pripravljena za veliki dan!

Alojzij Pukšič, Jesenice:

Morala v krizi.

Odzivajoč se člankarju v zadnji »Socialni kulturi« moramo ugotoviti, da je to mogoče najkopičljivejša točka našega programa, punčica v očesu. Da govorimo o krizi morale, se moramo zahvaliti največ pohotnosti kapitalizma, ki zastruplja s svojim brezmejnimi kopičenjem dobrin in profitarstvom vso družbo, v prvi vrsti pa izkvarja srca naše mladine s slabim čitvom, z ogabnimi filmi in ostudnimi slikami v izložbah. Če opazujemo ta vpliv v industrijskih centrih, moramo reči, da gre prokletstvo zapeljevanja v tej smeri v zlato klasje.

Ko čutimo, da mladina sabotira vso globoko idejno delovanje na kateremkoli polju, potem je zadnji čas, da se ojunaci četa mladih borcev, ki bi morali biti predvsem krekovci, da gre neustrašeno svoja pota ter zbira v svoj krog junake, da bo vzgojena v duhu, ki bo kljuboval viharjem pohotnosti in nemoralnosti. Čas je že, da izgine iz delavskih druščin časopisje, ki se večkrat nazivlje napredno, kojega naprednost pa obstoja v tem, da prinaša nizkotne in živce razburjajoče romane; da kino in njega reklame ne bodo postavljale človeka pod žival. Ta duh današnjega časa nas pač vede v dobo rimskih Neronov, ko je vladala sama poželjivost po denarju, razkošnosti in mesu, ter nam glasno kliče: Peljite nam mladino iz gnusobe!

Dejstvo, da so rimski plebejci vsled

svoje nezavednosti prodajali svoje glave raznim patricijem, ki so jim prizadejali strašne socialne udarce, nam jasno ukazuje, da ne smemo naše delavske mladine prodajati za nemoralno, sicer nas doletj plačilo, katerega je bil deležen ves rimski narod. Rimski plebejci se je kakor patricij pomehkužil. Najvišja državljanska zahteva se je združila v klicu: Kruha in zabave! Ta klic je pomenil smrtno obsodbo proletarijatu samemu, narodu in državi.

In Gospod je rekel: »Dela v mojem vinogradu je veliko, a delavcev primanjkuje.« To čuti naša delavska mladina, kolikor je še imamo dobre. Vsled tega vabi vse, ki so dobre volje, da pridejo in pomagajo orati ledino delavskih src.

In ko se zbiramo na svojih sestankih kot Krekovi najmlajši, si moramo klicati: Bodimo vztrajni, da bomo enkrat veliki po duhu in da bodo naši potomci boljši od nas, da bo morala taka, kot jo tirja od nas, da bo morala taka, kot jo tirja od nas večni Sodnik!

Ravno v boju za srca delavske mladine čutimo, kako potrebna nam je višja pomoč, ker drugače omagamo. Zato moramo naše delo pokloniti Večnemu na oltar, da ga blagoslovi in nas obdari z veliko medsebojno ljubeznijo, z ljubeznijo, ki pomenja apostolski ogenj, apostolsko vztrajnost, pa tudi apostolske uspehe.

Zato z novo pomladjo na nove pridobitve!

Zastava.

Pomen zastave ni v njeni ceni, ampak v ideji, katero predstavlja. Glavno je to, kar je na zastavi in pod njo — program in nosilci programa. Kajti zastava sama ne zadostuje. Potrebuje moč, da jo nosijo. Resnica ne zadostuje. Potrebuje moč, ki jo izpovedujejo. Naše pravice, ki nam jih je ustvarilo krščanstvo, ne zadostujejo. Potrebujemo junakov, da te pravice udeležimo.

Mladenec! To je tvoja naloga: Razbiti vezi, da bodo zadobile moč in veljavo pravica, svoboda in resnica.

I. Lipovec:

Kvišku srca!

Sursum corda! Ta znani klic mašnika pri daritvi sv. maše nas dan na dan opominja, naj se dvignemo iz nizkega k visokemu. Zamislimo se vsaj nekoliko v ta klic, ki je tako star, kakor je krščanstvo, pa v kljub temu je vedno nov, popolnoma primeren za vse čase, prav posebno pa še za današnje.

Ta klic pa velja v največji meri za člane naših katoliških društev in organizacij in zato s temi vrsticami dajmo duška srčnim čutilom, ki nam jih vzbujajo zlasti zdaj v spomladni vse stvarstvo in vsa narava. ko tudi po svoje kliče vsem živim stvarjem: »Kvišku, dvigajte se in raste! Novo življenje se pričinja za vse!« V cvetu pomladi imamo lep zgled novega vstajanja in temeljite preroditve vseh božjih stvari.

Kvišku srca! Zlasti tovariši in tovarišice naše kulturne organizacije Kre-

kove mladine! Dvignite se dobri prvoboriteli in voditelji, prezirajte vse predsodke, neumestne ugovore in slabe vplive, ki vsakega borca zadržujejo in ga ovirajo na pokretu, dvignite se in potegnite za seboj vse, ki mislijo in čutijo z lačnimi in žejnimi pravice in vsi bodo nasičeni.

Kvišku zlasti vsa delavska mladina! Dvignite se po naukih našega slavnega učitelja krščanskega socializma nezabnega dr. Kreka! Rastite in začnite novo življenje združeni v organizaciji, ki si je nadela njegovo ime! Pridite in pridružite se vsi, ki čutite v sebi potrebo po družbi in izobrazbi, vsi, ki želite, da se današnji položaj v družbi izboljša, da se zlasti mladina, ki je po svojem družabnem položaju nekako izpostavljena slabim vplivom, vcepi vera v višje ideale. Začeti je treba! Kvišku

Anton Zaren:

Delovni program „Krekove mladine“.

Kako bi morali v naših dramah, slovtvu, še bolj pa v dejanju življenja iskriti božični dnevi iz okrožnic sedanjega papeža, katere razumejo vsi tisti, v katere se vseli Kristusov mir. Da bi se v nas izlila vsaj ena njegovih okrožnic docela, na primer tista za slovansko zedinjenje o svetem Jozafatu.

Določimo, da pronicke v nas papeška ideja, praznike svetega apostola Petra: njegovo vstoličenje v Antiohiji 22. februarja, v Rimu 18. januarja, kako se ga je prvokrat lotila svetna oblast, da polaska strastem občinstva, 1. avgusta, njegov poslednji boj z Neronom 29. junija, in dan vstoličenja in nastopa sedanjega papeža 6. in 12. februarja.

Spomnimo se te dni osrednje ideje na zemlji, ki edina dejanski spaja vse blagomisleče, in razumeli bomo vsaj nekoliko zaudenje in ogorčenje pesnikovo (psalm 2).

S škofom.

S papežem zaeno pomnimo svojega škofa, njegovih trudov, njegovega boja, njegovega dela, njegovih gesel, njegovih pozivov vsej kulturi za vzore, ki so večni, njegovih listov, njegovih knjig. Izmed vseh njegovih objav pa obravnavajmo ob primernih dnevih najpomembnejše in najaktualnejše tri knjige, ki nosijo naslov: Na noge v sveti boj! Edino po tej poti, in to je bojni plan, bomo odbili vse protivnike in jih onemogočili v Sloveniji in na Balkanu; in v naši državi bo zavihrala zastava tistega, kateremu je naš vladika posvetil glavno svoje delo, Mesija, in v našem pozitivnem življenju bo On.

Dan njegovega nastopa za ljubljansko škofijo in s tem za vso Slovenijo je 24. marec, praznik nadangela Gabrijela. Dan njegovega posvečenja je 12. september, praznik imena Marijinega.

Strokovni posveti.

Na vse našete dni morejo tisti, ki jih zajemlje strokovno vprašanje lastnega kruha in izpopolnitve, najti čas, da se pogovore in dostavijo k temu zlasti to, da vsak poklic dopolnjuje drugega in vsi skupaj pomenijo celo drevo, in to je spoznanje, ki rodi med pametnimi vedno večjo vzajemnost.

Delavci se sicer nahajajo še vedno v krušnem boju, vendar različno. Materialistični se pehajo samo za tisto, za kar se tudi živijo; krščansko misleči pa zlasti za mišljenje in moralo; zakaj, če zmagajo s tem, je spet uveljavljen srednji stan in združništvo, in vsi so vredni popolnega spoštovanja, razen tistih, ki so hotoma zločinci.

Strokovnim dnevom pridružimo poseben

Krekov dan.

Najbolj se poda v ta namen dan njegovega godu 27. december, praznik apostola sv. Janeza Evangelista. Preglejmo ta dan obstoječe organizacije, zlasti tiste, ki nas zadevajo, krušne, družabne in tiste, ki so določene za notranje posvečenje.

Tisk.

Orožje naših dni za izraz duševnosti je tisk.

Mi smo katoliško ljudstvo. Zato moramo terjati, da nas naš tisk izčisti, navduši, vodi od zmage do zmage, od moči do moči v notranjem in zunanjem življenju. Predvsem moramo gledati, da se bojuje naš tisk za nas tako, da nas nikdar ne odtrga pri zemeljskem delu od naše večnosti.

Predstavniki naše verske organizacije, cerkve, so papež in škofje. Nikogar drugega ni Bog postavil, da varuje in uči vero in moralo. Zato moramo mi od svojih škofov terjati, da nam poskrbe za dosten tisk. Naš krušni, politični, umetniški, stanovski in zlasti verskomoralni dušnopastirski tisk mora stati na višku. Če škofom manjka sredstev za ta namen, moramo zahtevati od tistih, ki imajo denar, da jim ga priskrbe. Med nami ne sme biti nobene zmotne miselnosti, nobene prostovoljne moralne zablode. Slovenija mora postati sijajna katoliška dežela, zdrava v naravnem in nadnaravnem pogledu, predvsem Ljubljana in za njo Hrvatska.

Tedaj nas bodo ljubili tisti, ki o katoliški ideji še niso dovolj poučeni, če bodo zrlji v naši knjigi in v naših očeh lepoto katolištva.

Akademična mladina.

Tudi ta spada v tiste vrste, ki jih zbira Krekova mladina. Akademični del mladine zlasti mora jemati v roke tiskovno vprašanje, da pojasnjuje škofu, zbira za škofa in prejema od škofa.

Mi slovenski katoličani se običajno ponasamo s svojim tiskom. Toda kje je tisti naš tisk, da bi mi dihali z nedeljo in s srcem nedelje, tako na primer kot Marija Kmetova s svetim Frančiškom? In skoro pol mestnega prebivalstva nima časa samo v nedeljo, ampak vsak dan. Istotako tudi mnogi po industrijskih krajih. Zakaj bi te ljudi pasli prekupci tiska, namesto da bi jih ljudje, katerim so izročene duše.

Akademiki so poklicani v vprašanje tiska tudi zato, ker jih zajemlje duhovsko vprašanje; in to dvakrat; ne le tako, da se dajo voditi, marveč tudi tako in zato, ker iz njihovih vrst prihajajo novi duhovni. In ti morajo biti izmed vseh nas najsvetejši, najučenejši, najzvestejši in najpametnejši, da nas vodijo. Zato mora akademična mladina izmed sebe dajati najspodobnejše in najkrepstnejše za duhovski poklic. Drugače izdaja sebe in nas.

Narščaj akademične mladine pa kvartir stanovanje in moderna šola, ki nima razen krušnih niti naravno višjih idej, in vse to skupaj zopet kvartir zloben tisk v listih, knjigah, izložbah, kinih, odrih. Tako mnogi slede nizkotnemu in so izgubljeni za duševno. Marsikdo, ki je bil poklican za najvišje, gre za sebičnostjo in svetno slavo in hoče potem izven poklica zadostiti nagnjenju za poklic s tem, da se venomer govoriči ali pisari o zadevah vere in morale, čemur se je bil izneveril.

Neštevilno je zadev, ki so spojene s tiskom. Nekaj tega se bodo dotaknili tiskovni dnevi Krekove mladine. Morebiti dosežejo tudi to, da ne bo v zalaganju knjig veljalo zgolj trgovsko stališče, marveč stališče potrebe. Če je potreba, da se s pomočjo knjig ali listov ozdravi katerakoli rana, moramo imeti dotično knjigo ali dotični list, čeprav se razproda samo deset izvodov; in naj se vzame denar, kjer se hoče, zakaj potreba nič ne vpraša, koliko stane, marveč hoče biti ozdravljena. Ko tvoja duša, ali pa tvoja organizacija ali pa tvoje ljudstvo potrebuje podatka, varstva, vodstva, naravnjanja, izčiščenja, je s tem tako, kakor z obleko za zimo. Moraš jo imeti, če nočeš zmrzniti.

Mi potrebujemo založb in knjig in tiska, ki nas z besedo duha dvigne tako visoko, da tisti tisk, ki se zbira pri »Jutru« in njegovih priveskih in pri Kristanovi »Svobodi« kar odpihne, kakor Rafaelove slike cirkuozovo reklamo.

Tiskovni dnevi.

Tisk je najvažnejša točka. Ko bodo tiskovni dnevi Krekove mladine obravnavali tisk, se bodo seznanili z vsemi svojimi vzorci in tudi z vsemi točkami, v katerih naskakujejo odpadniki našo katoliško kulturo ali pa disciplino.

Ker je tisk tako važen, zato določimo za razgovore o njem Marijine dneve. Zakaj edino Marije ni mogel okužiti protivnik z domišljavostjo; ostala je skromna in ponižna in zato polna resnice, da jo je mogla milost božja vzgojiti popolnoma po svoje.

Delitev dela v Krekovi mladini.

Nekateri imajo dar za organizacijo; nekateri dar za razširjanje dobrih misli; nekateri za petje, nekateri za pisanje, nekateri sestavljajo sami dejanje za oder, nekateri znajo dvigniti društveno gospodarstvo, nekateri znajo vnetati za vzorno življenje. Ti vsi se naj iz raznih krajev spoznajo med seboj in še bolj izpopolnijo. Prilika je tedaj, kadar ima celotna organizacija svoj dan.

Anton Marinček:

Krščanska družba in delavstvo.

Naše slovensko delavstvo bi mogli v pogledu na svetovno prepričanje in z ozirom na svoje stališče napram sodobnim gospodarskim in socialnim vprašanjem deliti na tri dele, in sicer na krščanske socialiste, marksiste in neopredeljene.

Stališče zavednega marksista napram krščanstvu je znano. Neodjenljiv nasprotnik je. V krščanstvu vidi največje zlo za družbo in delavstvo. Njegovo življenjsko udejstvovanje je istotako neprestan bojni klic proti krščanstvu, predvsem proti cerkvi. Med temi vrstami ni več polja, da bi ga zasejali s krščanskimi resnicami.

Masa slovenskega delavstva je med neopredeljenimi. Ta masa ni ravno orientirana v zmislu krščanstva, maksistom pa tudi ne zaupa. Plava, posluša in išče varnega pristana. Glavno žetev med to maso ima zaenkrat SDS. Toda to je le mimoidočaj pojav. Ko se bodo razmere ustalile, ko bo zlomljena moč delodajalcev, bodo usahnile tudi vrste delavskega dela SDS.

Boj za neopredeljeno delavsko maso bo le med marksisti in krščanskimi socialisti. Izid tega boja pa zavisi od praktičnega udejstvovanja celotne krščanske družbe.

Povojne razmere so zameglile večjemu delu naše krščanske družbe pogled pri praktičnem udejstvovanju na socialno-gospodarskem polju. Med nami se je ugnedilo domnevanje, da je specialni boj le boj za kruh in da bo socialno vprašanje rešeno, če se priborijo delavstvu boljši življenjski pogoji. So pa v naši družbi celo taki, ki se jim zdi vsako tako delovanje veliko družabno breme in so nervozni, če slišijo ime: socializem. Skoraj smo padli v mišljenje one dobe, ko se je pričel razvijati socializem iz takratnih krivičnih družabnih razmer ob pasivnosti celotne družbe.

Pasivnost takratne krščanske družbe je bila pa vsaj deloma razumljiva. Takrat še niso poznali celotnega socialnega ustrojstva, niti se niso zavedali, na kakšnih pogrešnih temeljih je slonelo takratno gospodarstvo. V nejasnosti teh načel pa tudi niso takoj zaznali, da je bilo novodobno socialno gibanje postavljeno na materializem in komunizem. Posledica neorientiranosti krščanske družbe je bila odtujitev milijonskih delavskih množic.

Pri nas je znal dr. Krek zbuditi zanimanje tudi za socialna vprašanja. Na socialnih kurzih, predavanjih in shodih so se pečali s socialnimi vprašanji delavci in inteligenti. Okrožnice papeža Leona XIII. so tudi bile doma med takratno našo družbo. In vsaj je smatral za svojo moralno dolžnost, da sodeluje pri reševanju socialnih problemov. Krek in njegovi boreci so se zavedali, da ne gre le za kruh, ampak da pomeni socialno vprašanje borbo za fundamentalne resnice človeške družbe.

Današnja doba ima že davno za seboj početne težkoče in vendar opazujemo nekak zastoje na socialnem polju. Cilj socialnih problemov je sicer vedno isti — ureditev človeške družbe na podlagi pravičnosti, pota, kako naj ta cilj dosežemo, so pa v posameznih dobah različna.

Kdor hoče razumeti socialna vprašanja tudi praktično, mora biti doma v vseh vprašanjih, ki se tičejo gospodarstva, osnovnih načel socialnega ustroja in s tem osnovnih načel človeške družbe. Tako znanje samo na sebi pa še ne zadostuje. Življenje dokazuje, da je čisto najboljši teoretik v socialnih vprašanjih najljubejši nasprotnik onih mas, za katere so socialna vprašanja v prvi vrsti. V socialni praksi mora imeti človek tudi voljo in željo, da se socialna vprašanja pravično uredi. Poleg volje pa mora biti ljubezen do dobre stvari, ta ljubezen pa bo rodila ono nesebičnost in požrtvovalnost, katero občudujemo na

vseh velikih bojnikov za socialno pravičnost delovnih slojev.

Krščanstvo ima v sebi vse našete znake. O tem priča zgodovina. Neopredeljene delavske mase ne morejo pričakovati pravičnosti od sedanje družbe, vsled tega nezavestno obračajo svoje poglede h krščanski družbi. Od te družbe pričakujejo neizprosno in dosleden boj za pravico v zmislu krščanskih načel. Ali smo na mestu? Preštudirajmo!

Mi smo dejansko tako močni, da bi mogli ustvariti v gospodarstvu krščanski značaj. Takega značaja pa ne poznamo. V gospodarstvu vlada najstrožji sistem gospodarskega liberalizma. Kakšni so bistveni znaki tega sistema? Pogodba med gospodarjem in delavcem je svobodna. Ta pogodba se dela pod vidikom čim večjega gospodarskega donosa. Ta vidik je obenem tudi moralni vidik v gospodarstvu. Da se to uresničuje, mora biti delavstvo v podjetju neorganizirano. Če je organizirano, se preganja ali pa zapostavlja. Vodilne osebe podjetja so bogate, da čisto luksuriozno plačane, njih naloga pa je, da vodijo podjetje pod vidikom čim večje dobičkanosti, največkrat na račun delavstva.

Priznamo, da so v gospodarstvu velike težkoče. Vemo tudi to, da sta podjetnik in delavec tesno zvezana med seboj. Vemo pa tudi to, da bi se morali vsaj v krščanskih podjetjih uvajati prvi znaki krščanskih principov, predvsem: kolektivne pogodbe, vpeljava kombiniranega starostnega zavarovanja, svoboda združevanja in še celo opora pri takem združevanju.

Princip krščanstva je, da brani zati-ranega, da brani javno moralo in s tem največje dobrine človeštva. Teh principov bi se morala krščanska družba brez-pogojno držati in nuditi vso oporo. Pred nekaj meseci smo n. pr. čitali, da je izbruhnil med delavstvom v Trbovljah trebušni tifus. Zdravstvena komisija je dognala, da je eno izmed glavnih legel bolezni v nehygieničnih stanovanjih. Časopisi so poročali, da so barake, v katerih spe delavci, neočiščene, da spi na eni postelji po več delavcev, da se rudar, ki pride z dela ves zbit in premočen, niti odpočiti ne more. To je izmed sto zgledov le en sam. Tako stanje je gotovo nečloveško. Krščanska družba ve, da je tudi protizakonito, da je proti peti in šesti božji zapovedi, pa kljub temu molči. Ubogi je ne čuti, sploh ne vedo, kje je. Mesto, da bi krščanska družba protestirala z vsemi sredstvi, ki so ji na razpolago, pa se ne zgane. Kako hvaležno bi ji bilo delavstvo za tako korajžno oporo!

Ali naj ob takih razmerah tolažimo delavstvo s katoliškimi nauki? Še poslabšali bi stanje. Vera brez del je mrtva in krščanska družba brez iskrenosti in udejstvovanja služi v padec.

Vprašanje delavstva pa ni malenkostno. Jasen zgled nam je Mehika. Kales je prišel na površje samo s pomočjo delavskih strokovnih organizacij, kljub ogromni gospodarski moči tamošnjih katoličanov.

Amerika je imela pred sto leti do 80 odstotkov kmetov, danes jih je le še 30 odstotkov. Tudi pri nas v Sloveniji je isto. Pravih, resničnih kmetov je komaj 40 odstotkov. Prišla bo doba, ko bo tudi kmečko delavstvo hotelo imeti svojo besedo. Če mu je ne bo dala krščanska družba, ga bodo vodili drugi. Z mirno vestjo lahko rečemo, da je edino krščansko delavstvo v krščanski družbi vzgojeno v tem zmislu. Našemu kmetu manjka še veliko. Je več slučajev, da so se krščanski kmetje rajši vezali v občini z liberalnimi kmeti kakor pa s krščanskimi delavci.

Čas je resen. Nujno je potrebno, da krenemo na pot iskrene in dosledne krščanske družbe vsi, delavci, kmetje, inteligenca, svetna in duhovska. Posebno naša inteligenca je polna aristokracije. Ta mora izginiti. Med Slovenci ne sme imeti mesta!

Le iskrena krščanska družba ima pravico do stalnega vodstva slovenskega naroda.

Mi krščanski socialisti pa sklenimo na prvi dan Marijinega praznika med drugim, da se hočemo truditi, da bomo zvesti in neomahljivi bojnikov prave krščanske družbe.

Bistvo našega programa.

Skrivnost sile krščanske delavske mladine je v tem, da izvršuje svoj program napram sebi in napram družbi na vsakem mestu in ob vsakem času.

vsega kar bi bilo želeti, tako ne more storiti vsega naša oblastna samouprava. Bodite pa prepričani, da bomo tudi mi našli v investicijskem posojilu vir, iz katerega bomo mogli tudi revežem v Trbovljah pomagati. Danes nam očitate, da ne delamo čudežev pri omiljenju socialne bede. Toda kdo pa je kriv, da imajo samouprave tako malo sredstev na razpolago? Kdo je postavil za ustavo temelje naši državi? Vi ste bili takrat odločujoči faktor, ko se je vse centraliziralo. Sedaj nas ta centralizem tlačiti tako, da ne moremo iz nje zlesti, in da ne moremo na svoji zemlji zaslužiti kruha. Danes se seveda gospodje govorniki iz manjšine izjavljajo proti centralizmu. Niti šest let še ne postojata naša ustava, pa se je že izkazalo, da vprašanje centralizma in decentralizacije ni bilo pravilno rešeno. Za tako kratko dobo niste videli naprej takrat, ko ste delali ustavo. Sedaj pa hočete, da bi oblastna samouprava v nekaj tednih rešila tako dalekosežna vprašanja.

Kar se tiče redukcij, ste trdili, da jih je mnogo zakrivil Gosar. Kdo pa je poprej zakrivil da se je reduciralo? Ali se je 3000 delavcev sedaj reduciralo ali poprej? Mislim, da v teh mesecih ni bilo reduciranih 3000 delavcev. Kakšna krivda torej zadene našo stranko v tem oziru?

Kar se tiče zavarovanja, morate lojalno priznati, da so bili takrat v vladi Vaši somišljeniki, ko se je vse centraliziralo. Danes Vam ta centralizacija tudi v tej stroki ne ugađa več. Če torej pri zavarovalnem uradu niste mogli niti za par kratkih let videti naprej, da se stvar ne sme centralizirati, če ste jo torej zavozili, zakaj potem pričakujete od nas, da bi v par mesecih delali čudeže. Ne terjajte od nas, da bomo preko noči storili vse to, česar Vi v več letih niste mogli. Kadar boste Vi mogli pokazati na svoja dejanja, takrat boste nam šele mogli očitati, da smo slabši nego Vi, ako naša dejanja ne bodo boljše in večja od Vaših. Učite nas z dejanji, ne samo z besedami! Ne bom Vas dolgo zadrževal. Stavim naslednji predlog:

Oblastnemu odboru se naroča, naj prouči stanovanjsko bedo v Trbovljah in potrebam najbednejših primerno ustavi v investicijski program razmeram odgovarjajoč znesek.

Tov. Peter Arnež je stavljal predlog, da naj oblastni odbor zaprosi pri ministrstvu železnic, da bi dobivali delavci, ki se vozijo na delo, polovične vozne listke z veljavnostjo za dan pred in po nedelji ter prazniku. Takšni listki so bili pred vojno že vpeljani. Nadalje je predlagal z ozirom na stanovanjsko mizerijo v občini Jesenice in Koroška Bela, kjer stanujejo posebno delavci v stanovanjih, ki so ne samo nehigijenična, ampak sploh ne ustrezajo človeškim bivališčem, da oblastni odbor poskrbi, da se postavi v občini Jesenice in Koroška Bela delavska hiša z vsaj 20 stanovanji, ki bi za prvo silo odpomogla delavski stanovanjski krizi. Nadaljnji predlog tov. Arneža govori o slabih življenjskih pogojih prebivalcev Kamne gorice in Kropce ter predlaga, da bi bilo umestno ustanoviti v teh dveh krajih kako pletarstvo, tvornico za izdelovanje perila ali podobno obrt. Glede Hrušice pri Jesenicah, ki je bila prizadeta pri povodnji leta 1926, je tov. Arnež predlagal, da oblastna skupščina dovoli prizadetim poplavljenecem v Hrušici znatno podporo, da si zamorejo za silo očistiti z naplavljenimi predmeti še zasuti svet. Nadalje je predlagal, da se v političnem okraju Radovljica čim prej prične z razširjenjem električnega omrežja. Istotako je predlagal, da naj oblastni odbor poskrbi, da se v političnem okraju Radovljica ugotovi po strokovnjakih možnost vodovoda in da se z izvršitvijo v najkrajšem možnem času prične, da se tako prebivalstvo preskrbi z zdravim pitno vodo. Končno je še predlagal, naj oblastni odbor podeli izdatno podporo po povodnji leta 1926 najbolj prizadetim v občini Koroška Bela, da si vsaj nekoliko opomorejo.

MARIBORSKA.

Ob priliki proračunske debate ob zadnjem zasedanju mariborske oblastne skupščine so stavili naši tovariši poslanci več velevažnih socialnih predlogov.

Tov. Peter Rozman je predlagal nujnost izvedbe viničarskega reda, ki

mora enkrat stopiti v veljavo, ker je današnje stanje viničarjev naravnost obupno. Stavil je tudi predlog, da se pomaga od plazovja prizadetim.

Tov. Martin Kores je predlagal, da se dela na tem, da se na en ali drugi način izvede splošno starostno zavarovanje.

Tov. Jakob Uranjek je poleg prejšnjih predlogov vložil spomenico Strokovne zveze rudarjev skupin Velenje in Zabukovca, da se sprejmejo vsi domači delavci, ki so bili odpušteni, nazaj na delo. Stavil je tudi več drugih, splošno važnih predlogov.

Delavstvu v Ljubljani.

Jugoslovanska strokovna zveza bo priredila letos v Ljubljani prvomajsko proslavo s sledečim sporedom:

1. Ob 9. uri sv. maša v cerkvi sv. Jožefa.

2. Ob 10. uri bo delavsko zborovanje v Ljudskem domu (govorita dr. A. Gosar in dr. Stanovnik).

3. Popoldne ob 3. uri je zbirališče pred Konzumnim društvom na Kongresnem trgu in odhod na Vič, kjer bo v prostorih gostilne g. Kušarja prijateljska zabava z raznovrstnim sporedom.

Ob polosmih zvečer je v Društvenem domu na Viču delavska predstava »Uničeno življenje«.

Vljudo vabimo vse naše delavstvo v Ljubljani in okolici, da agitira za udeležbo naše proslave in se predvsem dopoldanske proslave udeleže v polnem številu. Živel 1. maj!

Jugoslovanska strokovna zveza.

Naročnikom,

ki nam dolgujejo naročnino za marec in april, smo priložili danes položnice. Prosimo, da nam vsak poleg zaostanka nakaže naročnino vsaj še za en, oziroma dva meseca naprej. Skupno torej 15 Din. Mnogo dela in stroškov pa nam prihrani, kdor nakaže naročnino za tri mesece naprej. Naročnikom pa, ki nam dolgujejo naročnino za več kot dva meseca nazaj, pa smo poslali opomine in položnice v kuvertah. Te še prav posebno prosimo, da nam nemudoma nakažejo na opominu označeni znesek, da jim ne bo treba lista ustaviti.

Uprava »Pravice«.

Tedenske novice.

TOVARIŠI! TOVARIŠICE!

Na prvomajskih proslavah se spomnite naše »Pravice«! Nabirajte povsod nove naročnike, darujte vsak po svojih močeh za tiskovni sklad »Pravice«. Vsak dar nam je dobrodošel!

Občnji zbor I. delavske hranilnice in posojilnice v Ljubljani se vsled nepredvidenih ovir ni vršil preteklo nedeljo, ampak se je preložil na nedeljo, dne 8. maja. Občnji zbor se bo vršil v prostorih JSZ na Starem trgu 2-I. ob 10. uri dopoldne z istim dnevnim redom. K obilni udeležbi vabimo vse člane. — Načelstvo.

Reorganizacija osrednjega urada za zavarovanje delavcev. Dne 20. t. m. je imelo ravnateljstvo Osrednjega urada v Zagrebu svojo sejo. Govorilo se je o spremembi statutov tega zavoda. Sklenilo se je soglasno, da naj uprava do srede maja izdela nov statut, v smislu amandmanov, kakor jih je predložil bivši minister za socialno politiko dr. Gosar. V bodoče naj bodo nosilci bolniškega zavarovanja okrožni uradi ter se naj tisti okrožni uradi, ki nimajo zadostnega števila zavarovancev, združijo. Tako se tudi ta važna institucija decentralizira.

Preska-Goričane. Podružnica Krekove mladine bo vprizorila v proslavo delavskega praznika in v pozdrav novemu g. župniku v nedeljo 1. maja ob 3 popoldan v Društvenem domu v Preski igro »Črnošolec«. Pri prireditvi bo sodeloval tudi podružnični tamburaški zbor. Cene vstopnic so običajne. K obilni udeležbi vabi vse prijatelje delavske mladine — odbor.

Pomladansko porotno zasedanje v Ljubljani se bo pričelo dne 16. maja. Zasedanje bo trajalo teden dni.

Otrok padel v žerjavico. Desetletna deklica Mihaela Šorlijeva, hčerka železniškega kovača v Novem Vodmatu v Ljubljani, se je igrala v bližini jam, ki se nahajajo za kurilnico blizu bolnice za nalezljive bolezni ter brskala po leščevju, ki raste tam okoli. Pri tem je zašla v jamo, kamor odlagajo stroji iz kurilnice razne odpadke premoga, pepela in izgorelega koksa. Deklica je neprevidno stopila na mehko žerjavico, ki je še tlela. Pri tem se ji je udrla do kolen globoko v žerjavico. Deklica je bila radi toplega vremena bosa. Tleča žerjavica je deklici dobesedno sežgala nogi do kosti. V strašnih bolečinah so jo bližnji delavci rešili iz žerjavice, jo prenesli k baraki ter ji pričeli polagati prve obkladke na pekoče rane. Deklica je bila ves čas pri zavesti. Vse navzoče je presunil pogled na njene rane ter njeno obupno tarnanje in jok. O nesreči je bila obveščena rešilna postaja, ki je že po nekaj minutah prispela na kraj nesreče ter pripeljala nesrečno deklico z rešilnim avtom v deželno bolnico.

Žika je dvojnoslada žitna kava iz rži. Dobi se v rdečem zavitku. Žika je samo ena. Zahtevajte zato izrečno Žiko, da ne bo zamenjave.

Velik požar. Na Rovišah v bližini Sv. Gore pir Litiji je v noči od velikega ponedeljka na torek nastal velik požar. Radi močnega vetra je bila v hipu vsa vas v plamenu. K sreči je ugledal ogenj neki domači fant in zbudil ljudi, ki so v nočnih oblekah komaj sami sebe rešili. Ostala sta samo dva posestnika, petim je zgorelo popolnoma vse. Revščina je zelo velika, kajti prizadeti nimajo ne hrane, ne obleke. Ker je začelo goreti na podu, je bil ogenj gotovo podtaknjen, ali pa ga je povzročil kak nepreviden kadilec.

Redek dogodek. V občini Bučak v Vojvodini so našli nekega posestnika zmrznjenega ležati zunaj. Ker so ga imeli vsi za mrtvega, so ga položili na oder ter ga hodili kropiti. Na dan pogreba pa je mrlič nenadoma odprl oči in ko je videl, da pripravljajo obilno pogrebščino, je poprosil naj mu dajo jesti, ker že tri dni ni nič jedel. Ko so se domači otresli prvega strahu, so mu seveda z velikim veseljem postregli.

Velika nesreča z dinamitom. V okoličih Mostarja je neki domačin lovil ribe s tem, da je metal dinamit v vodo. Usodni dan je šel za trenutek iz sobe, kjer pa sta ostala njegov sedemletni sinček in triletna hčerka. Nenadoma je ob strahoviti detonaciji eksplodiral dinamit, ki je oba otroka raztrgal na kose, oče pa, ki se je nahajal v stranski sobi, je bil težko ranjen. Hiša se je skoraj popolnoma porušila.

Železniška nesreča. Na progi med Subotico in Sento je peljal preko proge dvovprezni voz v trenutku, ko je pridrvel orient-ekspres. Na vozu sta sedela dva fanta. Vlak se je zaletel z vso silo v voz. Oba fanta in oba konja sta bila takoj mrtva, voz pa razbit.

Velika dediščina. Božidar Kelemen v Mužljivi v Banatu je dobil te dni obvestilo, da je umrl njegov stric, ki se je pred 30 leti izselil v Ameriko in da mu je ta stric zapustil vse premoženje v vrednosti 42 milijonov dinarjev.

Krekova mladina.

Iz centralnega tajništva. Vse podružnice so prejele članske izkaznice. Denar za izkaznice naj pošljejo blagajniki po položnicah, katere naj zaznamujejo s črko I. — Ako želi kdo še slike iz tečaja 19. in 20. marca, naj se obrne na centralno tajništvo. — Tajnik.

Ljubljana. Naša podružnica bo proslavila 1. maj skupno z drugimi našimi organizacijami. Spored je objavljen na drugem mestu. Vsi tovariši in tovarišice se pozivljajo, da se udeleže proslave vsi od prvega do zadnjega.

Vič. 1. maj bomo proslavili skupno s tovariši iz Ljubljane. Tovariši in tovarišice, naša dolžnost je, da bo naša udeležba polnoštevilna. Zvečer v Domu predstava »Uničeno življenje«.

Jesenice. Naša podružnica bo priredila proslavo 1. maja skupno s Strokovno in Delavsko zvezo. Naj ne manjka niti eden naš tovariš!

Trbovlje. Vsi krekovci se bomo udeležili dopoldne skupne proslave 1. maja vseh naših organizacij.

Sv. Jedert. Vsi tovariši in tovarišice se bomo udeležili skupne proslave 1. maja vsega delavstva. Udeležba za vse obvezna.

Celje. Celokupna Krekova mladina se bo udeležila skupne proslave vsega našega delavstva. Udeležba za vse člane in članice obvezna!

Sv. Miklavž, Ljutomer. Krekova mladina bo proslavila praznik dela 1. maj skupaj s Strokovno zvezo viničarjev. Naj ne manjka nikogar!

Dopisi.

Preska. Preteklo nedeljo se je poročila naša blagajničarka Mici Kavčič. Imenovana je nad šest let vestno in točno vršila posle blagajničarke naše skupine papirniškega delavstva, za kar se ji tem potom zahvaljujemo želeč ji mnogo sreče in zadovoljnosti v zakonskem stanu.

D. M. v Polju. V nedeljo 1. maja se bo pri nas otvorilo novo železniško postajališče. Program za to slavnost je zelo lep. Ker je to v prvi vrsti za delavstvo velika pridobitev, naj se naše organizacije udeleže te slavnosti v velikem številu. Otvoritev se bo izvršila slovesno ob pol 3 popoldne. Po slovesni otvoritvi se bo vršila ljudska veselica tik postajališča. Ker 1. maja naše strokovne organizacije prirejajo izlete, naj porabijo to priliko in pridejo k D. M. v Polju, kamor jih vabi ena najmočnejših bratskih delavskih organizacij. Na veselo svidenje v nedeljo 1. maja pri D. M. v Polju!

Trbovlje. Občnji zbor Prve Delavske hranilnice in posojilnice, poslovalnice v Trbovljah, se je vršil v nedeljo, dne 24. aprila. Član sosveta Križnik je občni zbor otvoril in pozdravil vse navzoče ter podal poročilo od časa, ko se je poslovalnica ustanovila in o njenem delovanju do zaključka leta 1926. Nadalje je poročal tajnik poslovalnice tov. Renko o gibanju članov zadružnikov in vlagateljev ter koliko prometa je imela poslovalnica v letu 1926. Pregledniki in blagajnik sta podala svoja poročila ter izjavila, da je bilo vse v najlepšem redu izvršeno. Na željo člana sosveta tov. F. Zupana, blagajnika, da je preoddaljen in da se mesto njega imenuje tov. Keše blagajnikom poslovalnice se predlog sprejme in se pošlje centrali v rešitev. Za lokalni delokrog je imenovala poslovalnica še tov. Franca Zupana in Jerneja Guzeja. Pri slučajnostih je tov. tajnik izrazil željo, da bi kolikor mogoče člani strokovne organizacije pristopali kot zadružniki, deleži se lahko plačajo v trikratnem obroku, kdor ne bi mogel vsega naenkrat utrpeti. — Tovariši, oklenite se svojega denarnega zavoda in privabite k hranjenju tudi svoje prijatelje sodelavce. Ustroj naše hranilnice je prilagojen povsem delavskim razmeram in se lahko nalaga po majhnih zneskih, tako da se tega načina hranjenja poslužuje lahko skoro vsak delavec. Ne bodimo brezbržni, pogledjmo bodočnosti naravnost v oči in videli bomo, da nam ona v naši starosti ne bo mogla pomagati, če v mladosti ne bomo ustvarjali in gojili lastno zadružništvo in enake zavode.

Razno.

Praznovanje 1. maja v Rusiji. Sovjeti so na zahtevo delavcev sklenili, da se praznuje letos tudi 2. majnik, ker pade prvi majnik na nedeljo in ker bodo delavci od raznih manifestacij prvega majnika preveč utrujeni. Zato pa odpade praznik proglasitve sovjetske konstitucije.

Štrajk v Carigradu. V Carigradu so začeli štrajkati delavci in delavke tobačne tovarne.

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1350 Din, za 100 lir 325 Din, za 1 dolar 56.75 Din, za 100 francoskih frankov 222.50 Din, za 100 češkoslovaških kron 168.25 Din, za 100 šilingov 800 Din.

MOŠKI ŠTOFI!

Velika izbira! Najnižje cene! Prepričajte se! Pišite, kake vrste sukna želite (približno ceno) in določite se nam tudi vzorci. — Priporoča se trgovina Franc Senčar, Mala Nedelja in Ljutomer.

NAJCENEJŠE IN SOLIDNO STE POSTREZENI V TRGOVINAH
FRANC PAVLIN, LJUBLJANA, GRADIŠČE ŠT. 3
PODRUŽNICI: TRG TABOR ŠT. 4, BORŠTNIKOV TRG ŠT. 4.

Za kratek čas.

Naravnost je povedal. A: »Kaj pa pomaga, če ti dam 800 Din, za katere me prosiš... čez teden dni boš gotovo zopet tukaj in boš zahteval novega posojila?« — B: »Nikakor ne, — ker hočem s tem denarjem za šest tednov v toplice.«
Navihanec. Brivec: »Kako lepo vreme imamo danes!« — Tujec: »Ja, ja — v gostilni tukaj zraven to že tudi vedo!«

V šoli. Učitelj: »Tone, meni se zdi, da ti tudi nisi smodnika iznašel!« — Tone: »Saj nam tega dosedaj tudi še niste ukazali.«

Pred sodiščem. Sodnik: »Da ste drva kradli — priznavate. Ali se imate s čim zagovarjati?« — Zatoženec: »Jaz sem od drugod prišel in nisem vedel, da je tukaj les krasti prepovedano.«

Po svoje povedal. Gozdar, ko vidi, da si njegov plešasti tovariš z mazilom za

lase glavo maže: »No, gospod tovariš, hočete plešo malo »pogozditi?«

Zalostni časi. Sodnik: »Vi ste torej sam ulomil — niste imeli nobenega tovariša?« — Zatoženec: »I, kajpak — dandanes ni nobenemu človeku nič zapupati!«

Nezadovoljna. »No, mati, kako vam je všeč novi župnik?« — »Je prav dober, pa vendar mi je bil prejšnji ljubši.« — »Zakaj pa?« — »I, tako kratke pridige

ima! Komaj se človek pripravi, da bi malo zadremal, pa je že amen.«

Tehten vzrok. Tujec: »Kako, Tone, da ste vendar Fortunovo Zaliko vzeli, ki je niste marali.« — Tone: »Saj mi je dosti zoprno, pa sem jo le, ker bi bil sicer za tritisoč dinarjev na škodi.«

Dvournno. A: »Tvoj prijatelj ni le vrl letalec, marveč tudi marljiv avtovee?« — B: »Je res; nima drugega v glavi, kakor plin in bencin!«

Pierre L'Ermitte:

26

Žena z zaprtimi očmi.

Iz francoščine prevedel L. S.

Potem pa se usujejo akordi veselih klasičnih partitur.

Po vrsti slede v odlomkih Carmen, Arližanka (L'Arlesienne), Mignon, Ivankina svatba (Les Noces de Jeannette), ki sta jih njen oče, njen brat tako rada poslušala.

In ko so prsti enkrat zopet dovolj gibčni, se prepusti Marija Durand ali bolje ljubka gospica Rozalina de Cressy užitek, da tolmači Beethovena, Chopina, katerih čuvstva so tako v soglasju z njeno sedanjo stisko.

Dasi ni Rozalina odprla klavirja že približno leto dni, ima zlasti v »Slovesu« vtis, da igra kakor še ni nikoli. Glasbilo je postalo živo, drhteče, hvaležno bitje... Šepeče, zdihuje, plače, vpije pod njenimi prsti, ki se ga dotikajo..., ga božajo..., udarjajo...

Toda kmalu prsti ne zadostujejo več za izražanje vseh odmevov, ki so se vzbudili v njej, in Rozalina zapoje z lepim sopranom slavno romanco:

»Ah, si vous saviez comme on pleure
De vivre seul et sans foyer,
Quelquefois devant ma demeure
Vous passeriez...»

Si vous saviez ce que fait naître
Dans l'âme triste un pur regard,
Vous regarderiez ma fenêtre
Comme au hasard!...»²

Kako daleč proč je že glupa vila »Dudeldum« — pa nerodna in bogata palača v Auteuilu!...

Obitelj Hughe ne obstoja več...
A Melanija? Nikoli ni obstojala! Bila je to le groba môra in Rozalina de Cressy se je končno prebudila...

Prišla je sedaj domov na Framboisière... Po večerji so; vsi — oče, mati, večji brat — so zbrani v salonu okrog plametečega kamina... Pred čajem prosijo mladenko, da sede h klavirju... In med daljnim šumenjem dreves v parku, ki stresajo v večernem vetru svoje gosto listje, ponavlja Rozalina stihne romance:

»Ah! si vous saviez comme on pleure
De vivre seul et sans foyer...»

Ah, da veste, kak človek joče,
Če zmeraj sam, le sam živi...»

Te verze poje, ker so lepi in v srce segajoči in ker je napev tako blagoglasen, ubran. A ne razume jih, ne more jih razumeti!... Saj se počuti tako dobro, tu ob papanu in mami in starejšem bratcu, ki jo ima tako nežno rad...

«De vivre seul... — Če zmeraj sam...»
Sam...? Pa ona ni sama — ni bila nikoli!...
»Et sans foyer... — Le sam živi...»

Ali mar ni na Framboisière, v starem bivališču svojih prednikov? Ali ne opevajo vsi zidovi in vsa oprava družinskega ognjišča, ki je bilo to že od zmeraj?

»Si vous saviez quel baume apporte
Au coeur la présence d'un coeur,
Vous vous assoiriez sous ma porte
Comme une soeur...»³

Ah, da veste, kak človek joče,
Če zmeraj sam, le sam živi,
Pred mojim hramom bi mogoče
Kdaj mimo šli...»

Da veste, kaj v duši tužni trajno
En čist pogled lahko rodi,
Se v okno moje kot slučajno
Ozrli bi!...»

Da veste, kak srcu da pokoja
Prisotnost še srea,
Bi sedli tja pod vrata moja
Kot sestrica.

In tu razpozna Rozalina... oh, le čisto nalahno... kot tiste rožnate oblake, ki jih razsiplje na nebu solnce zjutraj, vprašanja, ki so ostala do sedaj brez odgovora... Spomni se izvestnih ur, ko je začutila nejasno in sladko potrebo, da bi ljubila, kot čutijo mlade cvetice potrebo, da bi pile svetlobo, ne da bi sploh vedele, kaj je svetloba.

»Vous entreries peut-être même
Tout simplement...»⁴

A kot bi odrezal — ji zastane glas v grlu... roki omahneta — strah ji stisne srce... Tam... pred seboj v zrcalu... je pravkar ugledala vse glave iz vile »Dudeldum« staknjene, pozorne, osuple: resno glavo gospodovo, dobrodušno gospejino, ganjeni obraz Ludovika Hugha, kakršnikoli glavi Celestina in njegove žene — predvsem pa rumeno, skoraj zelenkasto masko Melanije, ki jo je zdelalo morje — radi česar so se morali vsi vrniti — in ki v njenih debelih očeh gori zlovesč ogenj.

Sunkoma se Marija dvigne, zapre klavir in udano skloni glavo. Ujeli so jo... pošteno ujeli! Čemu bi se opravičevala?

»Izborno« zamijavka Melanija. »Medtem, ko gospode ni doma, medtem, ko sem jaz bolna kot pes, pa obdeluje sobarica s pestmi klavir!... Samo tega je še manjkalo!... In če bo klavir razbit, bodo spet rekli, da sem kriva jaz. Sto metrov odtod sem opozorila gospo: »Saj smo vendar vzeli pse s seboj... Kaj pa vendar laja v vili...?«

»Vsaj za dovoljenje bi me bili lahko prosili!« dostavi gospa Hughe. »Zakaj vedite, dekle, če človek ne zna igrati na klavir, ga kaj lahko pokvari...»

»Zlasti če razbija po njem, kot ste vi razbijali...« zaključí Melanija. »Če ima go-spo-dič-na živce razdražene, ji dam na razpolago kuhinjsko desko za sekanje... In potem je tu še pod, ki ga lahko drgne. Ni res, Celestin?«

Gospod Hughe ni dejal ničesar.
Toda po večerji se ni Ludovik Hughe nič skrival, ko je zopet prišel v obednico k Mariji Durand; položil ji je roki na ramena, se ji zagledal topot naravnost v oči in rekel:

»Tudi tokrat nisem hotel posredovati; čutil sem, da bi vam bilo to tako malo všeč! Ampak, kdo ste vendar, da igrate tako, kot igrate? Da požete, kar požete in kakor požete...?«

»Gospod,« odvrne mladenka in se mu izvije, »uboga mala in nesrečna Marija Durand sem...«

Istega večera. Polnoč... *

Sovražnost me je ugriznila s svojim železnim zobom...

Te Sovražnosti jaz nisem poznala.
A ona me je poznala. In se je nenadoma vrgla name.

Moja mladost, moja neizkušena, moja nesreča so jo le še huje razkačile.
In obstala sem pred njo, ne da bi pojmla, ne da bi se borila... *

Sovražnost me je ugriznila s svojim železnim zobom...

In uvidela sem, da je ta Sovražnost povsod. Je zrak, ki ga vdihavam.
Podaja vam roko z nasmehom.
Za vrati preži.

Pozna pisavo tistih, ki vas ljubijo.
Besede ugane, ki jih niste izgovorili.
Bere vam na obrazu ubogo veselje, ki ga boječe potiskate na dno svojega srca.

Od Kajna sem nasprotuje Sovražnost povsod na svetu Ljubezni. *

Sovražnost me je ugriznila s svojim železnim zobom...

Ugriznila me je tako, da sem se končno vzravnala vsa tresoč se od togote.

Pogledala sem to Sovražnost naravnost v obraz, uprla svoje modre oči v njene zelene oči in sem že hotela zaklicati: Poskusiva se!...

Celo vstopili enostavno
Bi kar morda... *

A začutila sem — o groza! — da je ravno to nameravala...

Začutila sem, da je prodirala vame, da sem skoraj povečala za vso neizmernost svojega srca njeno mrzko kraljestvo... In da bi bila tudi jaz kmalu postala njena stvar — da sem tudi jaz bila na tem, da sovražim... sovražim kot sovraži ta babura, da se ponižam na isto stopnjo kot ona, na stopnjo obračunavanja po geslu oko za oko, zob za zob...

Tedaj se je srečal moj pogled s Kristusovim in z enim samim zagonom sem ušla Sovražnosti in zletela k Ljubezni... *

Sovražnost me je ugriznila s svojim železnim zobom...

Celo Ti, o moj Bog, si bil njen plen.
Sovražnost Te je bila v obraz pred sodiščem... Sovražnost Ti je pljuvala v preljubo lice... Sovražnost je kronala Tvoje veličastno čelo s trnjevim vencem... Sovražnost je zabila pet žebeljev vate... Sovražnost se je rogala pod križem, medtem ko si umiral in je Marija jokala...

Nad čim se torej pritožuješ, ti druga mala Marija? *

Sovražnost me je ugriznila s svojim železnim zobom...

Saj to ni moglo izostati.
Zakaj Sovražnost je potrebna kot Judež.
Potrebna je kot stiskalnica za grozdje...
Potrebna je kot ogenj, ki razbela dragoceno kovino, kot kladivo, ki jo zbije, kot rezilo, ki jo prodre, kot kislina, ki jo razje...

Samo demant more rezati demant...
Samo Sovražnost — nekdanja ljubav — te more poveličevati, o Ljubezen! *

Sovražnost me je ugriznila s svojim železnim zobom...

Kako je mogočna ta Sovražnost!
Včeraj sem bila katerokoli srečno dekle.
Danes sem žalostno ogrnjena z vso ponosnostjo svojega trpljenja.
Včeraj sem bila mehak les. Danes sem v ognju utrjen les.

Včeraj nisem imela nobene pravice. Danes se mi zdi, da imam vso pravico sploh.
Včeraj je bilo razpelo zame nasprotje in oči tek. Danes spadam k »njegovi družini« — k neštevilni družini »križanih.« *

Sovražnost me je ugriznila s svojim železnim zobom...

Gospod, zgodi se Tvoja volja...
Nastopi svoj križev pot, Marija Durand!
Od ene postaje stopaj prostovoljno k drugí navzgor...

Kakšno videnje boš imela tam gori, ko boš gledala z vrha Bolečine na svet z očmi, ki so jih očistile solze, ki jih je razširilo trpljenje... *

Sovražnost me je ugriznila s svojim železnim zobom...

Bolj kot druge dni je danes krvavelo moje srce.

In vendar hočem zaspati v misli: Blagor onim, ki trpijo, blagor onim, ki jočejo, blagor onim, ki ljubijo mir... in ker ga ne najdejo med svojimi brati v človeštvu, ga namestijo na nedostopnem dnu svoje notranjosti in se zatečejo k Njemu... *

A drugi...?

A tisti, ki grizejo, ne s slonokoščnim zobom, ki so ga vrezale Tvoje roke, o moj Bog, temveč z železnim zobom, ki ga je skoval nekdanj Tubalkajn, Kajnov sin...?

A tisti, ki ne morejo ljubiti?
A tisti, ki so Sovražnost, vsa Sovražnost, sama Sovražnost?!... — — —

V tem trenutku sklene Marija Durand roke, pade na kolena in moli za nesrečno Melanijo, za njo, ki nosi že tukaj na zemlji pekel v onem, kar je bilo nekoč njeno srce...

Vesele so članice!

I. del. konzumnega društva

ker so dobile izplačan 3% popust. Vsakega pol leta se izplača nad 800.000 kron kot povračilo članom.

Voščite svojim prijateljicam in tovarišicam vesele velikonočne praznike in jim povejte, da bodo prihodnjo velikonoč tudi one vesele, če pristopijo k našemu

konzumnemu društvu.